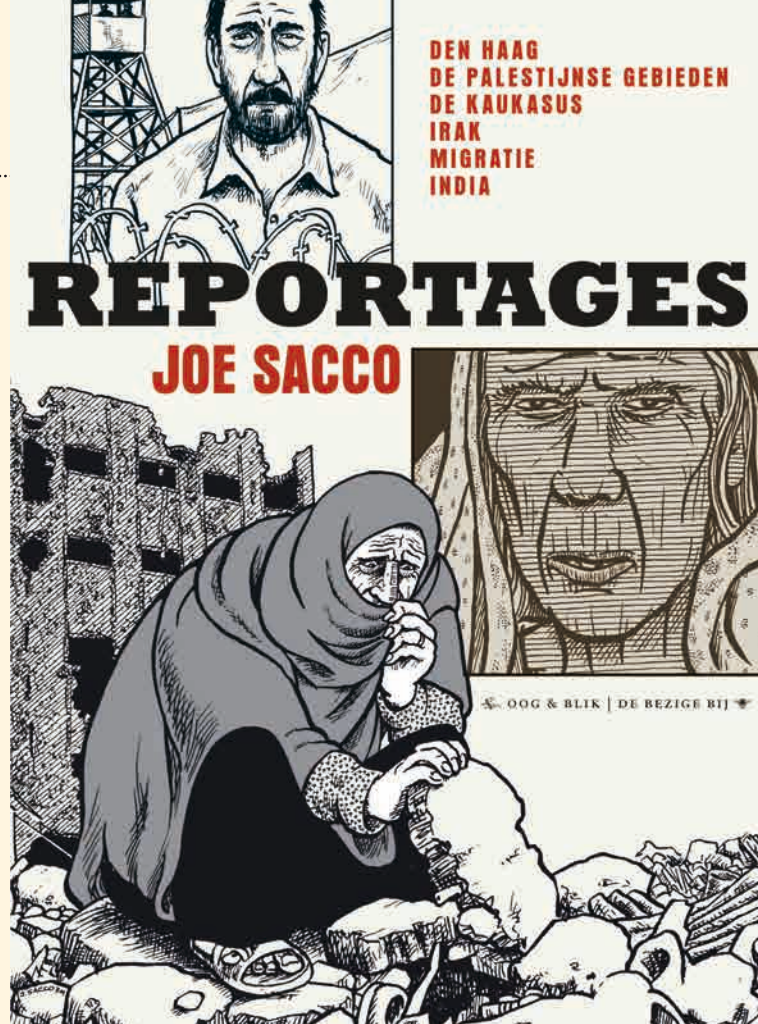

Joe Sacco
Reportages.
Den Haag, de Palestijnse
gebieden, de Kaukasus, Irak,
migratie, India

(Oog & Blik/De Bezige Bij:
Amsterdam, 2012), 200 blz., € 25,-

In hoeverre kunnen strips de objectieve waarheid van gebeurtenissen weergeven? Joe Sacco, de meester van de journalistieke stripreportages, vraagt zich dat af aan het begin van de bundel *Reportages*. 'Zijn tekeningen niet per definitie subjectief?' Zijn antwoord is bevestigend; tekeningen zijn interpretaties, de tekenaar kiest zijn elementen. 'Door het maken van die keuzes is de strip onvermijdelijk een subjectief medium.' Toch, ook de stripjournalist is onderhevig aan de klassieke eisen – beschrijf nauwkeurig, citeer correct en controleer beweringen – die aan journalistiek worden gesteld. Sterker nog, waar de schrijvende pers een korte omschrijving van iets kan geven, moet de stripjournalist zijn observaties *precies* verbeelden. 'De striptekenaar tekent met de *essentiële* [cursivering GJO] waarheid in zijn hoofd, niet de letterlijke waarheid.' Sacco wil dat 'wat correct getekend *kan* worden, correct getekend *moet* worden.' Waar hij het verleden tekent (en dat doet hij nogal eens) moet hij echter zijn verbeelding aanspreken, 'of liever: mijn *gefundeerde* verbeelding. Hiermee bedoel ik dat alles wat ik teken, overeen moet komen met de bijzondere omstandigheden van de tijd, plaats en situatie die ik probeer te herscheppen.' Dit in de wetenschap dat hij nooit volledig in zijn opzet slaagt.

Sacco figureert regelmatig zelf in zijn strips. Hij laat zien hoe hij omgaat met de mensen die hij tegenkomt. Volgens Sacco zijn journalisten geen 'vliegen op de muur'. Zij beïnvloeden wat gebeurt

en 'door mijn aanwezigheid te laten zien probeer ik aan de lezer duidelijk te maken dat journalistiek een menselijke bezigheid met veel onvolkomenheden is'. Sacco laat in ieder geval zien dat hij zelf – terwijl hij ook de misstappen van de underdog laat zien – met deze groep sympathiseert.

Reportages is een bundel stripartikelen die tussen 1998 en 2011 in bekende (*Guardian Magazine*, *New York Times Magazine*) en minder bekende (*Virginia Quarterly*, *XXI*) zijn verschenen. Alleen de eerste twintig pagina's (over het oorlogstribunaal in Den Haag en een paar pagina's over Hebron) zijn in kleur. Daarna lijkt Sacco te hebben ingezien dat zijn tekeningen in zwart-wit krachtiger overkomen. In de volgende stukken toont Sacco beide kanten van de huizensloop door de Israëliërs in Gaza, de problemen van Tsjetsjeense vrouwen (een sterke reportage), *embedded* journalistiek in Afghanistan (waaronder de onmogelijkheid om in korte tijd de Iraakse Nationale Garde op te leiden tot bewaamde soldaten), de proble-

men rond de Afrikaanse migratie naar Malta (Sacco's geboorteplaats) en de behandeling van *dalits*, onaanraakbaren, in India. Deze stukken zijn, meer dan zijn laatste boeken *Gaza 1956* en *Moslimenclave Gorazde*, beschrijvend. Sacco moet gewoon meer uitleggen, waardoor vooral de kleinere artikelen minder krachtig zijn. Uitzonderingen hierop zijn vooral de wat langere reportages over de Kaukasus en India. De wijze waarop Sacco werkt lijkt op die van een historicus. Het zal vast niet toevallig zijn dat Sacco dit boek opdraagt aan zijn *high school* geschiedenisleraar Hal Swafford. 'Ik hoefde er niet van overtuigd te worden dat geschiedenis interessant was, maar meneer Swafford vond het begrip samenhang tussen gebeurtenissen belangrijker dan het kunnen opdreunen van een rijtje jaartallen. 'Denk!' beval hij, terwijl hij tegen zijn slaap tikte en zijn leerlingen leerde hoe je dat deed.' Iemand die zo over zijn geschiedenisleraar schrijft mag toch op onze sympathie rekenen?

Ger Jan Onrust